

Agnieszka Klimska

Sprawozdanie z międzynarodowej konferencji "Globalizacja : postęp czy regres odpowiedzialności?" : Warszawa, 27 maja 2011

Studia Ecologiae et Bioethicae 9/4, 81-86

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

AGNIESZKA KLIMSKA

Institut Ekologii i Bioetyki, UKSW, Warszawa

**Sprawozdanie z międzynarodowej konferencji
Globalizacja – postęp czy regres odpowiedzialności?
Warszawa, 27 maja 2011.**

W dniu 27 maja 2011 roku w Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie odbyła się V międzynarodowa konferencja interdyscyplinarna z cyklu Człowiek i świat – wymiary odpowiedzialności pt. *Globalizacja – postęp czy regres odpowiedzialności?*. Konferencja została zorganizowana przez Zakład Filozofii Moralnej i Etyki Globalnej APS oraz Zakład Filozofii Moralnej i Bioetyki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Uroczystego otwarcia dokonał Jego Magnificencja Rektor APS prof. dr hab. Jan Łaszczyk, a przedmiotem obrad był problem odpowiedzialności w kontekście dokonujących się procesów globalizacji. Część plenarną rozpoczęło wystąpienie prof. dra hab. Andrzeja Papuzińskiego z Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, który w referacie *Wartości instrumentalne polityki zrównoważonego rozwoju. Aksjologia przewyższania problemów globalnych* przedstawił zrównoważony rozwój jako koncepcję, uwarunkowaną przez narodziny i rozpoznanie problemów globalnych. Zauważył, że ma ona na celu korektę systemu wartości społecznych, w skali globalnej musi być oparta na zasadach uniwersalnych. Prelegent wskazał prawa człowieka jako zasady uniwersalne konieczne do opracowania aksjologii zrównoważonego rozwoju. Z kolei dr hab. prof. UW Krzysztof Wielecki z Uniwersytetu Warszawskiego w referacie na temat *Globalizacji, podmiotowości i odpowiedzialności* zaznaczył, że podstawę interpretacji procesu globalizacji stanowi po-

jęcie cywilizacji. Referent w wystąpieniu podjął temat wpływu globalizacji na wybory dokonywane przez człowieka oraz relacji zachodzącej między podmiotowością a odpowiedzialnością. Wystąpieniem zamykającym pierwszą część obrad była prezentacja prof. dra hab. Andrzeja Kiepasa z Uniwersytetu Śląskiego pt. *Odpowiedzialność zbiorowa a współodpowiedzialność w dobie globalizacji*, który podkreślił, że początkowo pojmowanie odpowiedzialności ograniczało się do wymiaru indywidualnego. Na skutek działań w XX wieku zyskało ono status zbiorowy. Prelegent dokonał analizy pojęcia odpowiedzialności zbiorowej i współodpowiedzialności, a inspiracją do rozważań były uwagi niemieckiej teoretyki polityki Hannah Arendt.

Wystąpienia w drugiej części konferencji odbywały się w czterech sekcjach. Przedmiotem obrad pierwszej sekcji, podczas której zostały zaprezentowane cztery referaty, była *Edukacja do odpowiedzialności w dobie globalizacji*. Pierwszym prelegentem był ks. prof. dr hab. Jerzy Kułaczkowski z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, który w wystąpieniu *Wychowanie religijne dziecka w rodzinie wobec globalizacji* postawił tezę, że na skutek procesu globalizacji dochodzi do osłabienia, bądź zanikania poziomu religijności. Prelegent podkreślił rolę jaką pełni rodzina w wychowaniu religijnym dziecka. Relatywizmowi, sekularyzmowi i konsumpcjonizmowi w otaczającym świecie zostały przeciwstawione poznanie prawd wiary, kult i posługa miłości wobec bliźnich. Następnie głos zabrała doc. dr Martina Cichá z Univerzita Tomáše Bali w Zlinie, która w wystąpieniu *Postępowanie i odpowiedzialność polityków z punktu widzenia etyki* poddała analizie etykę w pracy polityków. Za najważniejsze zasady, którymi powinni kierować się politycy zostały uznane: zasada solidarności, zasada dobra ogólnego, zasada subsydaryty. W referacie zostały także przedstawione wymogi etyczne, których muszą przestrzegać politycy w swojej pracy. Trzecim prelegentem był dr Tomasz Kalbarczyk z Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji w Lublinie. Jego prezentacja pt. *Między europocentryzmem a kosmopolityzmem. Spór o odpowiedzialną formę edukacji w epoce globalizacji* skupiła się na ukazaniu pozytywnych edukacji wielokulturowej, która nie musi nieść ze sobą kulturowego relatywizmu. Została postawiona teza, że opierając się na

koncepcji miękkiego uniwersalizmu praw człowieka autorstwa Wiktora Osiatyńskiego można budować kompromis pomiędzy zwolennikami europocentrycznej a kosmopolitycznej edukacji. Sekcją pierwszą kończyło wystąpienie dr Andrei Preissová Krejčí z Univerzita Palackého Krejčí, która w referacie *Odzwierciedlenie różnorodności kulturowej w procesie edukacyjnym Republiki Czeskiej* zwróciła uwagę na jednorodność kulturową i etniczną społeczeństwa czeskiego. Narodowościowe poglądy były pogłębiane na przestrzeni lat na podstawowym i średnim poziomie kształcenia. Celem obecnie przeprowadzanej reformy szkolnictwa jest otwartość na wielokulturowe społeczności w świecie globalizacji.

W sekcji drugiej pt. *Ekofilozofia i etyka środowiskowa wobec wyzwania globalizacji*, prowadzonej przez dra Marcina Leźnickiego, wystąpiło pięciu prelegentów reprezentujących różne instytucje akademickie. Jako pierwsza głos zabrała dr Anna Marek-Bieniasz z Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Przedstawiła zgromadzonym zagadnienie *Utrata gatunków – globalny problem, globalna odpowiedzialność*. Pani doktor nawiązała w nim do problemu wymierania gatunków będącego współcześnie jednym z globalnych tematów. Autorka, odwołując się do dość mocno komentowanej przez filozofów publikacji J. Daimonda *Trzeci szympan*, podjęła próbę zwrócenia uwagi na problem globalnej odpowiedzialności za świat przyrody oraz dalszą sytuację ludzi. Drugim prelegentem był dr Adam Kowalak, reprezentujący Akademię Pomorską w Słupsku, który przybliżył słuchaczom temat *Odpowiedzialność człowieka za ekosystem ziemski a globalizacja*. Autor przedstawił problematykę oscylującą wokół globalnych zagadnień środowiska przyrodniczego, postrzeganego jako dobro wspólne wszystkich społeczności występujących na naszym globie. Referujący w swoim wystąpieniu omówił również wyniki badań, przeprowadzone na grupie studentów, które dotyczyły rozumienia powiązań globalnych problemów środowiska z globalizacją gospodarki i kultury. Trzeci prelegent – dr Dominika Dzwonkowska z UKSW podjęła zagadnienie *Odpowiedzialności za środowisko w dobie globalizacji*. Autorka zwróciła uwagę na fakt, iż ludzkość żyjąca w wieku XX, zachwycona rozwojem i możliwościami techniki, nie dostrzegała konsekwencji, jakie wynikają

z powszechnie wykorzystywanych innowacji, a które znacznie ingerują w środowisko naturalne. Przy tej okazji dr D. Dzwonkowska rozważała również pytanie „Czy postulat odpowiedzialności za życie we wszystkich jego przejawach ma szansę powodzenia we współczesnym świecie?”. Następnie głos zabrał mgr Marcin Klimski, również reprezentujący Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Przedstawił słuchaczom temat *Kształtowanie odpowiedzialności pokoleniowej jako współczesne wyzwanie edukacji środowiskowej*. W swoim referacie ukazał wartość odpowiedzialności rozumianej jako fundament budowania troski o wszystkie elementy konstytuujące środowisko, w kontekście edukacji środowiskowej. Ostatnim uczestnikiem występującym w sekcji drugiej był dr M. Leźnicki z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Autor zapoznał słuchaczy z tematem *Globalizacja biotechnologiczna (globalizacja poprzez/z użyciem GMO)*, w którym ujął zagadnienie globalizacji w perspektywie pręźnie kształtującej się dyscypliny badawczej, jaką jest biotechnologia.

Etyka globalnej odpowiedzialności była przedmiotem obrad sekcji trzeciej moderowanej przez dra Piotra Domereckiego. Wygłoszonych zostało pięć referatów. Do pierwszego zaproszono prof. Annę Drabarek z APS, która zaprezentowała temat *Odpowiedzialność jako imperatyw moralny*. Następnie głos zabrał dr P. Domeracki z UMK z referatem pt. *O ambiwalencji pojęcia globalnej odpowiedzialności*. Autor ukazał różne ujęcia i sposoby interpretowania pojęcia odpowiedzialności przez takich uczonych jak: Husserl, Scheler, Hartman, Weischedel, Jonas oraz Picht i uznał, że ich cechą charakterystyczną jest radykalizm imperatywnie formułowanego wymogu odpowiedzialności. Analizując etapy rozwoju filozofii odpowiedzialności prelegent wysnuł tezę, iż rozwój ten ukierunkowany był na poszerzanie zakresu odpowiedzialności i ostatecznie doprowadził do rozmycia jej granic. Stąd też postulat odpowiedzialności, w tym odpowiedzialności globalnej, mimo powszechnie uznanej doniosłości i słuszności, razi przesadnym idealizmem, staje się zatem ideałem nieużytecznym. Kolejny referat, pt. *Odpowiedzialność jako filozoficzna zasada zrównoważonego rozwoju*, wygłosiła mgr Agnieszka Klimska z UKSW. Zdaniem prelegentki filozoficzno-akcyjologiczne analizy przyczyniły się do wyodrębnienia

takich wartości, które można uznać za zasady zrównoważonego rozwoju. Należą do nich zasady: umiarkowania, złotego środka, sprawiedliwości, dobra wspólnego oraz odpowiedzialności. Po omówieniu wyszczególnionych zasad mgr A. Klimska podkreśliła znaczenie zasady odpowiedzialności w kształtowaniu globalnej wizji pożądanej przebudowy współczesnych wartości. Następnie mgr Dawid Lubiszewski z UMK zaprezentował temat *Komputery i roboty, czyli pomiędzy etyką globalną a lokalną*. Referujący wyjaśnił różnice pomiędzy etyką komputerową a roboetyką. Pierwsza posiada charakter globalny i wypracowuje ogólne wzorce moralnych zachowań, natomiast roboetyka ma wymiar lokalny i zajmuje się indywidualnymi rozwiązaniami odnoszonymi do konkretnych sytuacji. Kończąc swoją wypowiedź mgr D. Lubiszewski udowodnił, iż relacja pomiędzy tymi dwiema dyscyplinami jest relacją między etyką globalną a lokalną. Ostatnim prelegentem tej sekcji był mgr Piotr Rosół z APS, który zaprezentował referat pt. *Kręgi odpowiedzialności w zglobalizowanym świecie*. Poczynając od analizy poglądów Jonasa oraz Fukuyamy autor przeszedł do rozważań nad zaletami i wadami koncepcji rozszerzenia kręgu odpowiedzialności na całą ludzkość. Na zakończenie, w nawiązaniu do książki Rorty'ego *Przygodność, ironia, solidarność*, przedstawił alternatywę polegającą na wyciąganiu konsekwencji z odpowiedzialności skierowanej na mniejsze kręgi solidarności. Podsumowaniem prac sekcji była dyskusja, podczas której wyrażano opinie dotyczące między innymi perspektyw rozwoju etyki globalnej odpowiedzialności.

Tematem czwartej sekcji, której przewodniczył mgr Mateusz Kucz, były *Wymiary odpowiedzialności moralnej w zglobalizowanym świecie*. Prof. dr hab. Stefan Konstańczak z Uniwersytetu Zielonogórskiego w wystąpieniu *Moralne rozdroże globalnej walki z terroryzmem* podkreślił, że wszystkie obowiązujące prawa nie aprobują trzech rozwiązań: niewolnictwa, kanibalizmu i stosowania tortur, jednak pewność zła dziś zanika. Za przykład podał stosowanie tortur, które w niektórych państwach jest traktowane jako „alternatywna metoda przesłuchań”. W prezentacji zostały przedstawione mechanizmy i manipulacje językowe uzasadniające, że torturowanie może być dobre. Z kolei mgr Bożena Szot z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu w re-

feracie *Dobroczynność – współczesna droga odpowiedzialności wobec ludzi i świata* zaprezentowała kondycję współczesnego człowieka w czasie globalizacji oraz rolę organizacji pozarządowych w kształtowaniu odpowiedzialności za siebie i świat. Trzecim prelegentem była mgr Małgorzata Kaniewska z UKSW, która w referacie *Pomocy krajom słabo rozwiniętym w adaptacji do skutków zmian klimatu wyrazem odpowiedzialności i solidarności* podkreśliła, że zmiany klimatyczne są obecnie jednym z najszerzej dyskutowanych problemów. Sekretarz Generalny ONZ Ban Ki-moon uznał je za najważniejsze wyzwanie przed jakim staje ludzkość. W referacie została ukazana, tocząca się obecnie na arenie międzynarodowej, dyskusja na temat pomocy krajom słabo rozwiniętym w adaptacji do skutków zmian klimatu. Ostatni referat pt. *Możliwe kierunki budowania postaw odpowiedzialnych poprzez redefinicję kategorii pracy* wygłosił mgr Mateusz Kucz z APS. Zostały w nim nakreślone szanse, możliwości rozwoju tego rodzaju postaw w zglobalizowanym świecie. Na podstawie tekstów Zygmunta Baumana i Richarda Sennetta zostały przedstawione modele opisujące pracę. Kolejnym etapem była prezentacja modeli redefiniujących autorstwa Jeremy Rifkin, Raj Patel i Naomi Klein. Na podstawie o wyżej wymienionych stanowisk zostały zaprezentowane możliwe kierunki w definiowaniu pracy, które mogą skutkować odpowiedzialnymi postawami w zglobalizowanym świecie.

Trzecim i ostatnim etapem konferencji była dyskusja panelowa pt. *Globalizacja a kondycja ludzka*. Wprowadzenia do dyskusji dokonała dr hab. prof. SGGW Krystyna Najder-Stefaniak, która w wystąpieniu *Tożsamość podmiotu w globalizującym się świecie* postawiła tezę, że w procesie globalizacji jednym z problemów może być poczucie tożsamości podmiotu. Z kolei dr Edward Modzelewski w referacie *Obywatel, państwo, naród w perspektywie globalizacji*, zwrócił uwagę na filozoficzne oraz polityczne problemy, jakie mogą stanąć przed ludzkością na skutek procesu globalizacji. Obrady zakończyła dyskusja. W imieniu organizatorów prorektor APS prof. dr hab. Helena Ciążęła podziękowała zgromadzonym za udział i zaprosiła na przyszłoroczne obrady.